

**Tal, hållit utaf landshöfdingen
... S.W. Carpelan, på
lands-cancelliet i Cu...**

Carpelan, Simon Wilhelm,

1700-1829 81 C Br. 1791

1791

Carpelan SW.

Z U L,

Hällit utaf

Vitt. S.
Tillf
(Bn)

1700°-1829
1791

Landshöfdingen

och

Riddaren Baron

S. W. CARPELAN,

På

Lands Cancelliet i Cuopio,

Den 14 November 1791.

STOCKHOLM,

Tryckt hos Johan Christ. Holmberg, 1792.

Till underdånigst följe af Kongl. Maj:ts Nådigste Skrifvelse, daterad den 5 Maji sistledne, blifwer det för mig en lika glad som efterlångtad skyldighet, at til Herr Landshöfdingen och Riddaren aflemna wården af Cuopio Lån, hwilken, sedan den 29 Augusti 1785 warit mig nådigst ombetrodd, samt til detta nådiga förtroende så mycket mera af hjertat Inskänkska, som wår bekantskap i ungdomsåren börjat med den tilfredsställande öfwertygelse, at Konungen och Lånet genom Herr Landshöfdingens insigter, nit och drift winner fullföljden af de planer til befordran af Lånets wålmåga och Konungens höga Interesse, dem jag dels grundat, dels tilännat, men för mellankommande omständigheter icke hunnit eller kunnat wärkställa.

Herr Landshöfdingen emottager et Ambete af mycken wigt och ansvar; men hwad kan vara mera tilfredsställande, än at bereda och stadga Medborgares wål? Minnen dertil förekomma i alla Lån, dock flera i nya, och i synnerhet i et så beskaffat som detta: Widsträckt och wid Gränsen belägit, hwars afstånd ifrån förra Landshöfdinge-Residencen öfwerstiger 40 milar, med Oeconomien i mycken wannagt. För Herr Landshöfdingen, såsom gammal Savolax-Bo, blir werkställigheten mycket lättare, än den för mig som mindre kännare warit. Första Sommaren 1786 war jag sbränlåtten användad til resor, för at inhämta kännedom af Lånets Inwånares hushållning, lynne och hemseder, utan dessa kundskaper kunna skadeliga misstag i Oeconomien upkomma.

Min första upmärksamhet såste jag på Storstkifts-Worket: jag hade i allmänna papper läst widriga omdömen öfwer Landmätare; jag undersökte och fant, at de blifwit öfkyldigt tadelade, at felet legat uti misstag

jag om rätta förståndet utaf Kongl. Författningar, samt uti Arbets-Metoden; detta har jag rättat, hvarigenom ifrån 1786 års början til 1789 års slut hafwa 482 $\frac{25}{100}$ nya Mantal tillkommit, hwilka efter Frihets-årens förlopp, det sidste år 1809 gifwa Kongl. Maj:t i ny inkomst uti Jordboks-Räkntor, utom Förwandlingen 3667 Riksdaler 26 $\frac{6}{100}$ rsk.

Då jag fant at Ugodelnings-Rättens sammanträde til tunnlands tals föresläende war en kostnad för Länet utan ändamål, ingaf jag til Kongl. Kammar-Collegium en föreställning, hwilken wandt bifall genom Circulaire - Brevvet af den 12 Januarii 1789.

Trivial-Scholan i Ranelalmi har blifwit flyttad til denne Cuopio Stad, at göra densamma mera gagnelig för Länets Ungdom genom tillökning af en Lektion, som skulle undervisa uti Landhushållningen, Ryssa och Fransyska språken, gjorde jag Hemsansägarena proposition af en Kappe Råg i Twensne år, hwilket de frivilligt bewilljade, som af Kongl. Maj:t med nådigt wälbehag ansågs, samt under den 27 Junii 1787 gaf nådigt tillstånd til uphörd. Melanlankommande Krig hindrade mig at få Inrättningen i gång; jag twiflar icke at detta under Herr Lands-höfdingens nitfulla styrelse winner des esterlångtade ändamål; ty nyttan af densamma kan icke undfalla Herr Lands-höfdingens skarpsynthet.

Uti det widsträckt med stora Sidor och många wattudrag couperade Carelen, war endast en Kro-no-Fogde, Allmogens olägenhet deraf ömmade mig, hwarföre jag gjorde underdånig underställning om Fogderiets flykning, som nådigst bewilljades.

Ur 1787 den 29 Junii tacktes Konungen nådigst gilla mitt underdåniga Project til Cuopio Stads Plans utwidgande.

Genom

Genom Lånets frivillige antagande af Brånwins-
Accisen uphörde de förre olågenheter.

Uppå min underdåniga underställning, har Kongl.
Maj:t låtit til mig öfwerfända Sexton st. Medail-
ler, at tillställas den förste Bonde, Soldat eller Tor-
pare i hwarje Sockn, som af egen afwel tåmt och
nyttjar Kör:Öre, hwilka Medailler får åran aflemna.

År 1788 den 13 Januarii tåcktes Kongl. Maj:t
med Des Höga Påskrift gilla Chartan uppå Stas-
dens Donations-Jord, och ytterligare stadfästa genom
nådig Resolution af d. 14 Martii påföljande, hwar-
ester Råerne samma år blefwo upgågne och rörlagde

Samma år tåcktes Konungen nådigst förrunna
Staden Femtio Mans Garnizon med Befäl.

De många brottmål, som i detta Lån sffelsatte
Domare, gjorde mig upmärksam, hwarifrån detta on-
da ledde sitt ursprung; då jag under mina resor fant,
at Lånets medelst många Wattudrag, Sidor och Tråff
liknade en Skårgård; at Socknar woro stora och
widsträckt: såsom Cuopio (med öfwer 19000 In-
wånare,) Idenfalmi, Lieblitz, Randafalmi, Piexe-
mäcki och Pielis, tillika osformelige: Byar som lig-
ga på mindre afstånd än $\frac{1}{4}$ mil ifrån Kyrka, höra
til en annan 5 mil derifrån belågen. Wid Recrü-
teringar har icke sällan händt, at Notar upwist full-
wårte Karlar, som för brist af kundskap i Christen-
domen, icke blifwit admitterade til den Heliga Natts-
warden, så styrktes jag i den tanka, at Prästerne wa-
rit för så emot Folkmängden, hwilken genom Landets
upodling årligen förökes, och at en generelle Regle-
ring woro nödwändig, hwilket uti underdånigt Me-
morial Konungen understältes, hwarpå Kongl. Maj:t
uti Nådig Skrifwelse af den 22 Februarii 1788 be-
falte mig inkomma med underdånigt Project til Sock-
nar

narne bättre Reglering, sedan Församlingarne blifwit hörde; början skedde med Cuopio Sockn, Kriget som inföll hindrade fullföljden af denna nödvändigiga och i alla afseenden gagneliga nådiga Besallning.

Under den 14 Martii 1788 täcktes Kongl. Maj:t uppå min underdåniga hemställan förbättra Landt: Statens Löner genom Penningelösnens förvandling i Spannmål.

Rök:Vörten äro et af de wäsenteliga hinder för Industrien, åren 1786 och 1787 gjorde jag Socknarne föreställningar at inrätta dem med lång Spis och Skårstenspipa, hwilket medförde den goda wårkan, at före Kriget upfattes i Carelen trenne, i Piexemåcki flere, och många i Rautalambi Sockn.

Sidstförflutne winter låt jag på Krono:Hemmanet Mustalax anskaffa wirke til et Vörte, som jag ämnade låta upfatta til Modell för Lånet, ej mindre än Wisthuset jag i lika affigt år 1786 låt upbygga på min Gård här i Staden.

Redan år 1788 låt jag ifrån Wåsterbotn hitföra Trettiosex stycken Swenska Plogar.

Landthushållningens uphjelpande har legat mig ömt om hjertat: Utaf Protocoller som uti Sockne:sammanskomsterne åren 1786 och 1787 blifwit hållne, finnes hwad jag i den wågen börjat; men mina anstalter: såsom genom Elfs-rånsning tillkapa flere tusende tunneland nyttbar jord och bättre communication i Lånet, med flere til Landets och Stadens förkofran, hafwa genom Kriget kommit at hwila, jag hoppas icke afstanna.

Jag medgifwer gärna, at jag under Kriget icke hunnit sköta Landshöfdinge: Syftan lika som under fredslugn, dock finnes nu wida mindre oafgjorda mål, än då jag emottog förwaltningen af Lånet; Konungens Nådiga Förtroende af Carelens förswar, at såsom
Bri-

Brigade-Chef upfatta Fyra Batailloner hafwa omsorgen för deras Beklädnad, Utredning, Bewåring och Föda med knappa tilgångar, har medtagit den största tiden, och har Carelen at tacka Konungens wisa anstalter, at detta Krig lärer warit det första i Finland, som Historien kan upwisa, under hwilket Landet icke blifwit härjat; så äreförgåten lär wäl ingen finnas, som kan säga, at hos mig saknats Trohet, Nit och god Wilja, alt hwad stådt i min förmåga: Lif, Förmögenhet och Hälfa har jag haft ospard, och alla möjliga wermålen deraf lämnat.

Med sådant tankesätt och föresatser har jag es mottagit, förwaltat och lemnat Lånet; huruwida det lyckats mig i utöfningen, beror på Samtidas och de Tilkommandes i denna orten omdöme, som torde mera updaga den nit, hwarmed jag sökt tjena Konung och Riket.

Under mitt sängliggande förflutne Winter i Stockholm, började jag utarbete en år 1788 påtänkt Oeconomisk Plan, hwarigenom Lånets wälmåga under Tio års fredslugn skulle stadgas, och Konungens Inkomster af Lånet fördubblas, hwilken jag af redelig wälrening, om Gud förlånar mig hälfa, wil upgifwa; af samma grund tilstyrker jag Herr Landsshöfdingen at fortsätta den gång til Landtshushållningens uphjelpande och den Method i Storckiftswågen som jag börjat; Wänta icke at blifwa otadlad, ingen af Edre Företrädare i Umbetet har i den delen warit kostlös; Jag har otwifwelaglig underrättelse, at så illa sinnad Människja funnits, som sanningslöft föregifwit, at jag genom spö skulle sökt omwända Hedningar i Lånet! Hwilken wet icke, at uti Lånet icke finnes Hedningar, samt at jag aldrig extrajudicialiter låtit gifwa någon Bonde spö. Jag har efter yttersta förmåga sökt göra alla rätt och godt, då jag kun-

nat,

nat, ingen ondt: Samwetsfrid tilfredsställer och för-
nöjer. Det är ju en ypperlig tilfredsställelse, at les-
wa uti et Tidshwarf, der nitiske Umbetsmän ifrån
Thronen hägnas; Låt således icke affkräcka Eder: Wär
Store och högst uplyste Monarch känner noga en Höf-
dinges göromål, och at de äro af mycken betydenhet;
Han låter förtjensten icke förtryckas, eller trohet och
nit blifwa olönte, då de komma til dess kändedom.

Innan jag lemnar detta Rum, wänder jag mig
til dem, som warit mig til biträde i Umbetet.

Herr Lands-Secreterare Krook! J hafwen wid
alla tillfällen utmärkt Eder med skickelighet i Synlan,
uti trohet och nit för Konung och Fädernesland, med
Edre insigter och redlighet lättat de Umbetsbörder,
som tryckt mina swaga skuldror; J ären berättigad
til min — jag hoppas icke sakna Eder wännskap, mitt
hjerta tager tacksam affsed af Eder; uti Herr Lands-
höfdingens ynnest får jag äran at recommendera
Lands-Secreteraren.

Herr Directeur och Lands-Cammererare Halle!
Stad och Land känna mitt upförande emot Eder, och
Edert emot mig.

Herr Kongl. Råntmästare Edbom! Utaf Edre
Redowisningar är Eder skickelighet och redlighet i
Synlan tilräckeligen updagad; jag får endast tilläg-
ga, at Edert upförande utmärker hwad man kallar
ärlig Man: fortsaren i wännskap emot mig, min up-
hör aldrig; för en Landshöfdinge är en stor lättnad
at äga pålitelig Råntmästare, såsom sådan får jag äran
hos Herr Landshöfdingen recommendera honom.

Herr Lands-Secreterare Blom! J hafwen jämte
Directeur Halle med mig delat beswäret wid Stor-
skifts-werket, warit nitiskt at öka Konungens Inkom-
ster och Lånets Upodling. Herr Landshöfdingen tåc-
kes omfatta honom med Sin ynnest. Herr

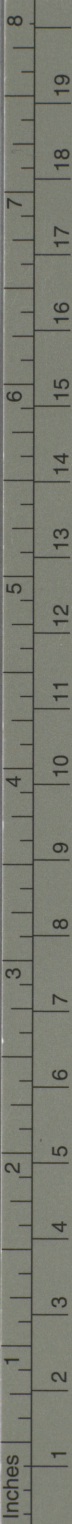
Herr vice Lands-Cammererare och Låne-Bohåtlare Ekeblom! Jag skulle sära billigheten och wore otacksam, om jag stillatigande förbiginge Edert wälförtjenta beröm: jag har uti Lands-Contoires-wägen af Eder ågt det mästa, bästa och påtteligaste biträdes Eder insigter i alla ärender, som tilhör en Lands-Kammererare, Eder kannedom af Försattningar, Eder lätthet och redighet at uppsätta Expeditioner, Eder redlighet och goda Caractere har för mig bespart många mödosamma stunder, jag får äran innesnta honom uti Herr Landshöfdingens ynnest.

Af samtelige Herrar, som hedrat mig med deras wänskap, tager jag ömt affked, med försäkran, at uti årlänfsamt minne förwara deras godhet; åfwen som jag gladt glömmet de oförrätter, hwilka rycket omfördt, och hwars Diktare samt Utspidare förgåtit hwad de Gud, Öfwerheten och Nästan warit skyldige.

Jag lemnar nu detta Rum med fullkomlig samwetsfrid och förnöjelse, at uti lugn och stillhet få sköta en hälsa, som utaf nit och trohet i nådigst anförtrodde Ambeten blifwit medtagen.

Mätte Herr Landshöfdingen och Riddaren med fällhet, wålmåga och framgång i alla företaganden innehafwa wården af detta Lån, är min upriktiga önskan!

Centimetres

TIFFEN® Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

